

7379

Հ. Հ. Դ.

Բաղձաձեռք Հ. Հ. Դ. Գ-ր-
ընդ-ի. Բաղձի որոշաձեռքից

329.14

Հ-24

Կ.

1520

2010

4.2.

329.1
B-16

ՄԻԱՅՆ ՄԱՐԲԻՆՆԵՐԻՆ ՀԱՄԱՐ

329.14
Z-24

493

10,027

ՔԱՂԱՎՈՆԵՐ

Ն. Յ. Դ. 9-րդ Հնդհ. Ժողովի
ՈՐՈՇՈՒՄՆԵՐԻՑ

5001

Հրատարակուի
Հ. Յ. ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ

1920

Երկաթ-ուղարան «ՈՒՐԱՐԴԻՄ» Երևան

329.147
P-16

2002

ՔԱՂԻԱԾՆԵՐ Հ. Յ. Դ. 9 րդ ԸՆԴՀ. ԺՈՂՈՎԻ

ՈՐՈՇՈՒՄՆԵՐԻՑ

Հ. Յ. Դ. 9 րդ ընդհ ժողովը որ հրաւիրւել էր Արևելեան և Հայաստանի բիրտօնների կողմից, նախօրօք կազմւած ընդարձակ օրակարգով, հանդիսաւորապէս բացւեց Երևանում՝ 1919 Սեպտ. 27-ին, մասնակցութեամբ գրեթէ բոլոր դաշնակցական իրաւասու մարմինների, հետեւեալ պատկերով:

ԻՐԱՒԱՍՈՒ ՁԱՅՆԵՐ

1, Արևելեան բիրտօ	1 ձայն
2, Հայաստանի »	1 »
3, Երկրի կեդր. կոմիտէ	1 »
4, Բազու	3 »
5, Շուշի	1 »
6, Գանձակ	2 »
7, Ձանգեղուր	1 »
8, Թիֆլիս	5 »
9, Ծովափ { Պաթում Սուխում Սոչի }	2 »
10, Ալեքսանդրապոլ	4 »
11, Երևան	4 »
12, Կարս	2 »
13, Վան	4 »
14, Կարին - Բասէն	2 »
15, Մուշ	2 »

22240

93443-142

10024

16, Սերաստիա	1 ձայն
17, Հարբ — Աստհունիք	2 »
18, Բաղրեանդ	2 »
19, Կիլիկիա	2 »
20, Իդիք	1 »
21, Պօլիս	4 »
22, Պօլսոյ Հայաստ. բիւրօի հատուած	1 »
23, Եգիպտոս	1 »
24, Պալքաններ	2 »
25, Ամերիկա	3 »
26, Թէհրան	2 »
27, Հայաստանի Խորհրդարանի Դաշնակցական Խմբակցութիւն	2 »
28, Հ. Յ. Դ. Երեանի ն' ըկայացուցչական Խորհուրդ	1 »
29, Հ. Յ. Դ. Ուս. միութիւն	1 »
30, Հ. Յ. Դ. Աշակ. միութիւն	1 »

ԽՈՐՀՐԴԱԿՑԱԿԱՆ ՁԱՅՆԵՐ

Ընդհ. ժողովի հրա. էրով, Խորհրդակցական ձայնով ընդհ. ժողովին կը մասնակցէին, զահլիճի զաշնակցական ընկերները և կարգով կուսակցական դործիչ ընկերներ, թւով ընդամենը 18 հոգի:

Ժողովին ներկայ էին վճռական ձայնով 61 հոգի իսկ Խորհրդակցական՝ 19, ընդամենը՝ 80 ձայն:

ՆՈՒԱԶԱԴՈՅՆ ԾՐԱԴՐԻ ՓՈՓՈԽՈՒԹԻՒՆ

«Հ. Յ. Դաշնակցութեան 9-րդ ընդհ. ժողովը հանդիսաւորապէս նուիրագործելով անկախ

եւ միացեալ Հայաստանի յայտարարութիւնը եւ տնօրէն ամբողջացման եւ զարգացման ձգտելով բոլոր զօրութեամբ, ժողովրդավար (դեմօկրատիք) Հանրապետութեան հիման վրա, որոշեց՝

Ա. Ձեղեղ համարել կուսակցութեան նուագագոյն ծրագրի Ռուսահայաստանի եւ Տանկահայաստանի վերաբերեալ քաղաքական պահանջները:

Բ. Ամբողջական ծրագրի վերաբերեալութիւնը յետաձգուում է յաջորդ ընդհ. ժողովին:

ԱՐՏԱՔԻՆ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ

Լսելով զեկուցում Հայաստանի արտաքին քաղաքականութեան մասին և այդ ութիւ տեղի ունեցած վիճարանութիւնները Հ. Յ. Դ. 9 րդ ընդհ. ժողովը կորոշէ:

Ա. Հայաստանի արտաքին քաղաքականութեան առանցքը պիտի կազմէ միացեալ Հայաստանի անկախութիւնը օտար պետութիւններին ճանաչել տալու և ապահովելու մասնագութիւնը:

Բ. Հայաստանի սահմանները որոշելու խնդրում արտաքին քաղաքականութիւնը պէտք է զեկամալուի այն ծրագրով որ 1919 Յունվար 14-ին ներկայացուել է Փարիզի հաշտութեան համադրումներին:

Դ. Դաշնակից պետութիւններու հանդէպ պէտք է պահել միշտ և այժմ եղած բարեկամական յարաբերութիւնը:

Դ. Ներկայ քաղաքական տնտեսական քաղաքակրթական հանգամանքներուն մէջ ընդհ. ժողովը ցանկալի և համարէ որ դաշնակից պետութիւններու յա-

տուէկ մանտաթով ժամանակաւորապէս հոգատարութեան տակ առնուի Հայաստանը:

Ծանօթ, ա. Հոգատարութեան (mandat) պայմանները որոշելու համար պէտք է հիմ բռնել աղբիւրու Դաշնակցութեան 19-րդ յօդաւածի համապատասխան տրամադրութիւնը (վարչական խորհուրդ և աջակցութիւն):

բ. Ընդհ. ժողովը ցանկաւի կ'ստէ որ յանձնառու պետութիւնը իր հոգատարութեան տակ առնէ բացառապէս Հայաստանը:

ց. Լիակատար բարեացակամ վերաբերում ունենալով հանդերձ ղէպի ոռւս ժողովուրդն ու Ռուսաստանի քաղաքական վերածնութիւնը, մեր զիւանազիտութիւնը պէտք է զիմադրէ Ռուսաստանում գոյութիւն ունեցող կառավարութիւններու փորձերուն՝ տարածելու Ռուսական իշխանութիւնը նախկին Ռուսահայաստանի վրայ, և այդպէսով անհնարին դարձնելու Հայաստանի ամբողջացման դժուր:

Ձ. Պարսկաստանի հետ պահպանել նոյն սերտ յարաբերութիւնը զոր ունեցիր է Հայաստանի արտաքին քաղաքականութիւնը մինչև օրս, և որ մեծապէս կը համապատասխանէ հայ ժողովրդի շփոթուած բարեկամական վերաբերմունքին ղէպի պարօխկ ժողովուրդը:

Է. Վրաստանի հետ փոխադարձ համաձայնութեամբ կարգադրել սահմանային և այլ վէճերը՝ նպատակ ունենալով տեւական մերձեցում առաջ բերել երկու դարաւոր հարեան և մշակոյթով իրարու նման ժողովուրդներու միջև:

Ը. Հրահանգել կառավարութեանը պահպանելով Հայաստանի և հայ աշխատաւորութեան շահերը Ադրպէյջանի սահմաններում, աշխատել բարի դրացիական յարաբերութիւն պահպանել անոր հետ:

«Է. Յ. Դ.» 9-րդ ընդհ. ժողովը լսելով զեկուցում Հայաստանի կառավարութեան ներքին քաղաքականութեան մասին և նկատի առնելով,

Ա. Որ ստեղծւած պայմաններում Հայաստանի անկախութիւնը հայ աշխատաւորութեան ֆիզիքական ապահովութեան և քաղաքական ազատագրութեան միակ գրաւականն է,

Բ. Որ այդ անկախութեան ամբապնդման և ապահովութեան համար պէտք է կազմակերպեն ու օգտագործեն ռամկավար Հանրապետութեան և ժողովուրդների ազատութեան տեսակէտի վրայ կանգնած բոլոր տարրերը:

Գ. Որ Ադրբէյջանի և Տաճկաստանի բէկական-աւատական դասի զաւադրական և հակայեղափոխական գործունէութիւնը որուն նպատակն է բնաջինջ ընել հայ ժողովուրդը և խորտակել նրա անկախութիւնը՝ ղեւեկ շարունակում է Հայաստանի մէջ և Հայաստանի շուրջը:

Դ. Որ թաթար աշխատաւորութիւնը, շնորհիւ իր քաղաքակրթական յետ մնացութեան ու դասակարգային անգիտակցութեան խողովի դառնալով բէգերի ու աղաների ձեռքին նպաստում է այդ ծրագրի իրականացման,

Ե. Որ այդ հակայեղափոխական և զաւադրական ծրագրին անհրաժեշտ է հակադրել աղբիւրի համերաշխութեան, դասակարգային կուրի ու արեւելեան ժողովուրդներու միջազգային միութեան գաղափարներն ու դրանց պայքարի եղանակները:

Ձ. Որ Հայաստանի այդ ռամկավար ընկերային, քաղաքական գիծը պէտք է հնարաւորութիւն տայ

Հայաստանի աշխատաւորութեանը ի դէմս Հ. Յ. Դաշնակցութեան իրագործելու իր այդ առաքելութիւնը, յօրինակ արեւելքի ժողովուրդներին,

Է. Որ Հայաստանի աշխատաւորութիւնը իր գոյաւորութիւն ընթացքում տուած հսկայական զոհերի և կրած տնտեսական մեծ վնասների պատճառով կարօտ է պետութեան լայն աջակցութեան և հոգատարութեան, այս ամէնը նկատի ունենալով ընդհ. ժողովը որոշեց:

Ա. Իբրեւ հիմք պետական ներքին քաղաքականութեան ընդունել կուսակցութեան ծրագիրը, հետևողական և արագ կերպով իրականացնելով կեանքի մէջ նրա հիմնական սկզբունքներն ու պահանջած ընկերային բարեփոխութիւնները:

Բ. Ռամկավարացնել պետութեան վարչական ամբողջ մեխանիզմը, վերացնելով միապետական կարգերի ֆեոդոնները և կեանքի կոչելով ու գործունէութեան լայն ասպարէզ տալով տեղական ինքնավարութիւններին ու զիւղացիական կազմակերպութիւններին: Վարչութիւնը յանձնելով տեղական ինքնավար մարմիններին ու զիւղացիական միութիւններին:

Գ. Անյապաղ միջոցներ ձեռք առնել հեռացնելու էւարչութիւնից հին ըէժիմի պաշտօնեաներին:

Դ. Ամենակարգել միջոցներով արմատախիլ անել ամէն հակայեղափոխական ու հակապետական շարժում՝ որ կողմից էլ որ դա կազմակերպուած լինի և ինչ ուժերի վրայ էլ որ դա յենու:

Ե. Ամենավճռական միջոցներով պայքար մղել Հայաստանի բոլոր ժողովուրդներին միջ տիրող դասակարգի դէմ, բուրժուա, բէլ, աղա, կուլակներ, նրանց ըստ ամենայնի չեղոքացնելով պետական, հանրային կեանքից:

Զ. Կործոն կերպով աջակցել Հայաստանի աշխա-

տաւոր դանդաճների դասակարգային կազմակերպմանը բանւորական և զիւղացիական խորհուրդների շուրջ:

Է. Ապահովել երկրի ստամաններում ապրող ազգային փոքրամասնութեանց ազգային մշակոյթի իրաւունքները և բոլոր այլազգիներին և այլադասաններին ճանաչել իբրեւ Հայաստանի իրաւահաւասար քաղաքացիներ:

Ը. Ըստ ամենայնի չեղոքացնել կղերականութեանը պետական գործերից և նախապատրաստական քայլեր առնել եկեղեցին պետութիւնից բաժնելու համար:

Թ. Աջակցել և կազմակերպել դրսի հայութեան ներգաղթը Հայաստան:

Ժ. Ուժեղացնել կուսակցական մարմինների գործունէութիւնը երկրում իբրեւ վերոյիշեալ ծրագրի իրագործման անհրաժեշտ նախապայման:

ԺԱ.
պէտք է ստեղծել ուժեղ յեղափոխական իշխանութիւն որ իր ծրագրի իրագործման համար յենու աշխատաւորութեան և նրա օրդանների վրայ:

ԺԲ. Վերոյիշեալ ազգային — ժողովրդական, ընկերային և վարչական քաղաքականութիւնը ընդգծելով՝ ընդհ. ժողովը հարկ է համարում շեշտել որ ներկայումս Հայաստանը ապրում է գերազանցօրէն յեղափոխական ժամանակաշրջան և այդ պատճառով կառավարութիւնը չպէտք է կաշկանդւի «օրինական» այն էլ ուստի օրինադրքերով, առաջադրուած ծրագիրը իրագործելու խնդրում, այլ հարկը պահանջած ժամանակ պէտք է դիմէ բացայայտ յեղափոխական միջոցներ:

Չ Օ Ր Ք

Լսելով ընկեր Դրօի զեկուցումը՝ զօրքի մասին, Ն. Յ. Դ. 9-րդ ընդհ. ժողովը ականածանցով և յուզումով կարճա՝ նազրէ անոր կատարած դերը հայկական ազատամարտի մէջ, և նկատի առնելով՝

Ա. Որ հայ զօրքը իր կազմակերպութեան առաջին օրից իսկ գտնւած է ամենադժնդակ և ծանր պայմաններու մէջ:

Բ. Որ այժմ իսկ անոր բարձր հրամանատարութիւնը մասամբ կ'գտնուի հայ աշխատաւորութեան և անոր դատին անհաբազատ և օտար տարրերու ձեռքը:

Գ. Որ այդ իսկ հանգամանքը թոյլ չի տար զօրքի մէջ զարգացնել պետական և ժողովրդական ոգին:

Դ.

Ե. Որ հայկական բանակի մէջ կ'ըշխուհակուի նախկին Ռուսաստանի քստոյակաւ և բռնապետական սովորութիւնները, կորոշէ՝

Ա. Պարտաւորիչ զինուորութիւնը ընդունել իբր անհրաժեշտ չարիք, քանի չէ լրացած և ամբողջում Անկախ և Մի սցեալ Հայաստանը իբրև պետութիւն և քանի Ազգերի Դաշնակցութիւնը գործնապէս չի ապահովում փոքր ժողովուրդների պաշտպանութիւնը: Այս անհրաժեշտութիւնը ընդունելով հանգերձ, ընդհանուր ժողովը կը ցանկայ որ բանակի կազմակերպութեան ձեւը աստիճանաբար ձգտի դէպի երկամեայ զինւորագրութիւն, հասնելու համար համաժողովրդական բանակի (milice). իսկ մինչև այդ, ազատութեան և երկրի պաշտպանութեան համար, բանակը կազմել քաղաքապահ (milice) և մշտական կանոնաւոր զօրքերից, զինւորութիւնը պարտադիր հռչակելով Հայաստանի բոլոր քաղաքացիների համար:

Բ. Արագօրէն ազգայնացնել հրամանատարական կազմը և բանակը, հռչակելով հայերէնը իբրև միակ և ընդհանուր լեզու:

Գ. Զօրքը անյապաղ երդնցնել Հայաստանի Հանրապետութեան:

Դ. Միջոցներ ձեռք առնել փոխելու զօրքի արտաքին նշանները զարդանիշ (cocarde), ուսնոց և հագուստի ձև, ստեղծելով հայկական զինւորական համազգեստ:

Ե. Թարմանացնել հրամանատարական կազմը, հին և միանգամայն ոչ վստահելի սպաներու տեղ դնելով Հայաստանի Հանրապետութեան նուիրւած և պետութեան հաւատարիմ երիտասարդ սպաներ:

Զ. Անյապաղ ջնջել հին կարգերէ մնացած զինւորական ձևերը, որոնք իբրեւապէս ջնջուին ժամանակաւոր կառավարութեան կարգադրութեամբ և զօրքը դատարակել հայրենիքի գաղափարով, ժողովրդապետական սկզբունքով և պարտաճանաչութեան ըմբռնումով, ո՛րեք կարգապահութիւն հաստատելու պայմանաւ:

Է. Անմիջապէս պետերազմական նախարարութեան կողմից դաշնակցական նախարարմը, ի հարկին ոչ զինւորական, իրականացնելու համար 9-րդ ընդհ. ժողովի որոշումները բանակի վերակազմութեան մասին:

ՀԱՆՐԱՅԻՆ ԿՐԹՈՒԹԻՒՆ

Լսելով զեկուցում հանրային կրթութեան մասին ընդհ. ժողովը հրահանգում է:

Ա. Հնար եղած ինչպիսի շուտով իրագործել ձրի և պարտադիր տարրական ուսումը Հանրապետութեան քաղաքացիների համար, առանց ազգի և սեռի խտրութեան:

Բ. Արագոսէն աղգայնացնել հանրային կրթութիւնն իր բոլոր աստիճաններով և ճիշդագործութիւնով:

Գ. Յատուկ ուշադրութիւն դարձնել ժողով դպրոցներին հասակաւոր հանրութեան կրթութեան վրա:

Դ. Վերակազմել հանրային կրթութեան համակարգը ինքնագործունէութեան և աշխատանքի սկզբունքով՝ դպրոցը վերածելով կրթարան աշխատանոցի:

Ե. Աղգային փոքրամասնութեանց տարրական կրթութիւնը վարել նրանց մայրենի լիզով:

ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹԻՒՆԸ և ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԻՒՆԸ
Լսելով զեկուցում կառավարական կոսակցութիւն զառնալու նիւթի մասին ընդհ. ժողովը որոշում է՝

«Հ. Յ. Դ. իբրև ժողովրդի մեծամասնութեան կամքի արտայայտիչը պէտք է պահէ իր ձեռքին կառավարութեան զեկը, աշխատելով աւելի քաղաքական տնտեսական պայմաններին համաձայն իրագործել իր ընկերային խնայանքը:»

ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆ

«Ա. Հայաստանի հանրապետութեան Դաշնակցական կառավարութիւնը իր ընկերային տնտեսական քաղաքականութեան առաջին խնդիրը պէտք է համարէ հողային հարցի լուծումը բոլոր կարգի մասնատիրական հողերի արտագրաւումով և համայնացումով, որ ամենաարդար ու զրական միջոցն է իր երկրի աշխատաւոր գիւղացի բազմութիւններին աշխատանքի ազատութեան ապահովութեան և ընկերային տնտեսական զարգացման:

Բ. Կառավարութեան տնտեսական քաղաքականութեան առանցքը պէտք է կազմէ մեր աշխատաւոր

գիւղացիութեան տնտեսութեան զարգացումը համայնական և զործակցական հիմքերով: Նա իր հոգատարութեան առաջին խնդիրը պէտք է համարէ և ամեն կեւք պէտք է դարձնէ տայ չքաւոր գիւղացիութեանը, գիւղացիական աշխատաւորական կօօպերացիային և համայնական գիւղատնտեսութեանը ընտիր և էօան սերմացու, անասուն, երկրագործական մեքենաներ ու զործիքներ, պարարտացման արւեստական միջոցներ և այլն մատակարարելով, փորձադաշտեր, փորձայիններ, երկրագործական գործիքների արհեստանոցներ, գիւղատնտեսական դասընթացներ ու դպրոցներ հիմնելով, էօան վարձ բոց թողնելով և այլն:

Գ. Երկրի մէջ տնտեսութիւն ստեղծելու տեսակէտէն անհրաժեշտ նախապայման ըլլալով դրամադրի ազատ մուտքն, Դաշնակցական կառավարութիւնը պիտի քաջալերէ թէ օտար և թէ մասնաւոր հայկական դրամագլուխի մասնակցութիւնը երկրի վերաշինութեան, ճարտարաբանութի, հաղորդակցութեան և առևտուրի զարգացման համար:

Դ. Աշխատանքի և դրամագլուխ անխուսափելի պայքարի մէջ մեր կառավարութիւնը պէտք է կատարելապէս ռամկավար օրէնսդրութեամբ զօրավիշ լինի աշխատանքին և աշխատաւորութեանը:»

ՀԱՅԱՍՏԱՆ ԲԱՆԱԶԵԻ

Լսելով զեկուցում հայացման հարցի մասին Հ. Յ. Դ. Զ-րդ ընդհ. ժողովը ցաւով կը դիտէ որ ոչ միայն Դաշնակցական կառավարութիւնը, այլ և կոսակցութեան ձեռնահաս մարմինները ոչ մէկ ողակի և գործնական քայլ առած են Հայաստանի Հանրապե-

տութիւն հայացնելու՝ հետեաբար կը պահանջէ՝

ա. Հայերէնը ընդունել իբր միակ լեզու բոլոր նախարարութիւններու և ամէն տեսակի գործառնութիւններու համար:

բ. Մինչև երեք ամիս արձակել հայերէնի անտեղեակ պաշտօնեաները և այսուհետև հայերէն լեզուն նկատել է սկան կէտ՝ պաշտօնեաներու ընտրութեան համար:

ԱՐՅԻՆԵԼԵԱՆ ԵՒ ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԲԻՒՐՈՆԵՐ

«Հ. Յ. Դ. 1X ընդհ. ժողովը լսելով Արևելեան և Հայաստանի բիւրօները, նաև Հայաստանի բիւրօի Պօլսի հատուածի ղեկուցումները և զրանց տախտակը եղած վիճարանութիւնները և նկատելով՝

Ա. Որ զանազան հանգամանքների բերումով բիւրօների անդամները շատ յաճախ ամիսներով և տարիներով զուրկ են եղել տեսակցելու հնարաւորութիւնից:

Բ. Որ պատերազմի և յիդափոխութեան ստեղծած պայմանների շնորհիւ կուսակցական կարևոր մարմիններ իրարից կտրւել են և զործել են տարբեր պետական կազմութիւնների շրջանում:

Գ. Որ բիւրօները մի շարք խնդիրների նկատմամբ չեն մշակել որոշակի գծադրւած մի տեսակէտ, որը իբրև ուղեգիր ընտրած՝ ղեկավարէին կուսակցական կեանքը:

Դ. Որ բիւրօները անդամները, իրենց ընկերների մեծ մասին նահատակման հետեանքով և իրերի բերումով յաճախ ստանձնել են գործադիր պաշտօններ, ազգային-հանրային և պետական հաստատութիւնների մէջ, ինչպէս կամաւորական խմբեր, Ազգային բիւրօ և խորհուրդ, Սէյմ և Անդրկովկասեան կառավարու-

թիւնը և այլն, 1X ընդհ. ժողովը եղբրակացնում է՝

Ա. Վերջին հինգ տարիների ընթացքում, մեր կեանքի ամենախոշոր երևոյթների ժամանակ կամաւորական շարժման սկզբնաւորութեան, ուսումնական յիշատակութեան և մեր պետական կեանքի սկզբնաւորութեան, կուսակցութիւնը չէ կարողացել պահել մէկ ընդհ. ուղեգիր:

Բ. Կուսակցութեան զանազան մասեր, զործել են տարբեր ուղղութիւններով և տարբեր ուժերի հետ գործակցութեամբ:

Գ. Ասպարէզ է բացւել անհատ ընկերների անհատական քաղաքականութեան և անպատասխանատու գործունէութեան, և զիտակցելով ծանրութիւնը այն պայմանների որոնց մէջ վիճակուած էր բիւրօներին զործել վերջին հինգ տարւայ ընթացքում և ցանկութիւն յայտնելով որ առաջիկայում բիւրօների գործունէութեան համար ստեղծւեն այնպիսի պայմաններ որ նուազ ամէն վայրկեան հնարաւորութիւն ունենան հաւաքական վճիռների և հաւաքական գործունէութեան, ընդհ. ժողովը անցնում է հերթական օրակարգին:»

ԿՈՒՍԱԿՑՈՒԹԻՒՆԸ ԵՒ ԿԱՄԱԽՈՐԱԿԱՆ

ՇՍՐԺՈՒՄԸ

Ընդհ. ժողովը երկարօրէն և թեր ու դէմ վիճաբանութիւնների յետոյ, Արևելեան և Հայաստանի բիւրօներու ղեկուցումներու շուրջ, իկաւ հետեալ եղբրակացութեան՝ կամաւորական շարժման մասին:

Նկատելով՝

ա. Որ հայկական կոտորածները կը բխէին պատմականօրէն և փաստօրէն ապացուցւած համա-

թուրքական հրիտասարդ թուրքայի հայաջինջ քաղաքականութիւնէն:

բ. Որ կամաւորական շարժումը անխուսափելի հետեանքնէր համաշխարհային պատերազմէն ընած քաղաքական վերիվայրուեցումն, որոնք անհնար կը դարձնէին հայ ժողովուրդի չեզոքութիւնը:

գ. Որ այդ շարժումը հայ ժողովուրդի պատմական տենչերուն և ձգտումներուն ինքնաբոլոր արտայայտութիւնն էր:

դ. Որ Հ. Յ. Դաշնակցութիւնը չէր կրնար պատմական այդ վայրկեանին առջև մնալ անտարբեր և թոյլ տալ որ ժողովուրդային այդ շարժումը մնար անղեկ:

Նկատելով միաժամանակ, որ կամաւորական շարժումը ըլլալով Հ. Յ. Դաշնակցութեան 25 տարիներու յեղափոխական գործունէութեան տրամաբանական և հետևողական արտայայտութիւնը, կուսակցութիւնը պէտք էր այդ շարժումը ղեկավարէր զինուորական ամենախիստ կարգապահութիւնով, որպէսզի թոյլ չի տրւէր պատահական անձերու խումբեր կազմակերպել:

Կ'որոշէ

Վճռապէս մերժել բոլոր այն կարծիքները, թէ հայկական աղէտները ուղղակի հետեանք էին կամաւորական շարժումին, ընդհակառակը այդ շարժումը նկատել հայ ժողովուրդի ինքնապաշտպանական մէկ պատմական փաստ և մեր քաղաքական ազատագրութեան աղգակ:

Մ Ա Մ Ո Ւ Լ

«Լսելով մամուլի մասին զեկուցում և նկատի առնելով այն հանգամանքը, որ կուսակցական մամուլը

վերջին ժամանակներս զանազան պատճառներով, յաճախ հանդէս է բերած անհաշուի տարակարծութիւններ կարգ մը գործեակերալի (tactique) խնդիրներու շուրջը:

Նկատի ունենալով և այն՝ որ այս փոխանցման շրջանին կուսակցական միակերպ քաղաքականութեան բացակայութիւնը մեծապէս կը ֆուսէ մեր վարկին և աշխատաւորութեան շահերուն, ը'գհ, ժողովը որոշումէ՝

Ա) Հրահանգել բիւրօին ամէն կերպ նպաստելով կուսակցական մամուլի զարգացման, պարբերական և կանոնաւոր տեղեկատուութեամբ և ցուցումներով ղեկավարել մամուլը ընդհ կուսակցական խնդիրներին մէջ, վերապահելով հրան լիակատար ազատութիւն տեղական հարցերի մասին:

Բ) Ունենալ մէկ կենտրոնական օրգան, որը լինելու է արտայայտիչը բիւրօի ուղղութեան և քաղաքականութեան:

Գ) Ունենալ գիտական պարբերական մի օրգան, որը լինելու է ԴԲՇԱԿ-ը:

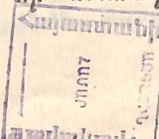
Դ) Կուսակցական թերթերը պարտաւոր են պահպանել կենդրոնական օրգանի ուղղութիւնը և չչդուլ հիմնական հարցերի մասին նրա բռնած դիրքից:

Ե) Ձեռնարկել կուսակցական հրատարակութեանց «Դաշնակցութեան մատենաշար» անունով, հրատարակելու համար տեսական խնդիրներ, ինչպէս և մեր հայրենիքի, տնտեսական, ընկերային և այլ հարցերու մասին տեղեկատու գրքեր ու գրքոյկներ:

Չ) Հիմնել կուսակցական կենտրոնական մի տպարան:

Է) Կազմել Հ. Յ. Դ. հրատարակչական մի մարմին:

Ը) Բացի կեդր. մարմնի երկու օրգաններից միւս բոլոր թերթերը պէտք է որ մատակարարեն կուսակ-

ցական սովորական հասոյթներով, այլ պէտք է հոգացեն բացառիկ միջոցներով:»

Հ. Յ. Դ. ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆԸ

«Լսելով զեկուցում կուսակցութեան պատմութիւնը գրելու մասին ընդհ. ժողովը որոշում է՝

Ա) Մինչև 1922 թ. հրատարակել մի հատորի մէջ Դաշնակցութեան պատմութիւնը լայն զանգւածներէ համար մատչելի ձևով:

Բ) Ձեռնարկել կուսակցութեան հիմնական պատմութեանը գրելուն:

Գ) Հրատարակել կուսակցութեան պատմութեան վերաբերող նիւթերը «Դիւան Հ. Յ. Դաշնակցութեան» վերնագրով:

Դ) Հրատարակել հանդուցեալ գործիչ ընկերների պատկերներով ու կենսագրութիւններով, ինչպէս նաև կուսակցութեան կեանքից առնւած լուսանկարներով զեղարեւստալան արժան:

Ե) Յանձնարարել ձեռնհաս ընկերներին գրել և հրատարակել կուսակցութեան կեանքից զբաղվող ու կենսագրականներ:

Ձ) Հաւաքել կուսակցութեան կենտրոնական արխիւում Հ. Յ. Դ. պատմութեան վերաբերող հրատարակւած և թէ անտիպ նիւթեր հայերէն և օտար լեզուներով, նամակներ, յիշատակարաններ, յեղափոխական ակդի նկարագրութիւններ, ձեռագիր, խմորատիպ ու տպագիր թղթեր, թուղթիկներ, յայտագրեր (պլակատ), զրբեր նկարներ և այլն:

է) Անհրաժեշտ միջոցներ ու յարմարութիւններ տալով, պարտաւորեցնել ընկերներին գրել առնել իրենց յիշողութիւնները:

Ը) Կազմել և ընկերների մէջ տարածել կուսակցութեան պատմութեան նիւթերի հաւաքման վերաբեր. լող մի հարցացուցակ. պարտաւորեցնելով որոշ ժամանակամիջոցում պատասխանել տրւած հարցերին:

Թ) Այս ձեռնարկների իրադրծման համար կուսակցութեան զբաղակցից յատկացւում է որոշ պիւտձէ:

Փ) Բիւրօն կը հսկէ այս որոշումների գործադրութեան վրայ:»

ԲԱՆԱԶԵՒԻ Հ. Յ. Դ. ԱՐԽԻՒՆԵՐՈՒ ԿԱՐԳԱՌՈՐԱՆ

ԵՒ ԹԱՆԳԱՐԱՆ ԿԱԶՄԵԼՈՒ ՄԱՍԻՆ:

Հ. Յ. Դաշնակցութեան 9-րդ ընդհանուր ժողովը լսելով զեկուցում կուսակցութեան զիւանաթղթերու կարգաւորման և թանգարան կազմելու մասին, որոշեց:—

«Ա) Այդ գործերու կազմակերպութիւնն ու հսկողութիւնը յանձնել կուսակցութեան գերագոյն գործադիր մարմնին:

Բ) Միաժամանակ հրահանգել կուսակցական բոլոր մարմիններին, կազմակերպութիւններին ու անհատ ընկերներին, թէ արխիւի և թէ թանգարանի վերաբեր. եալ բոլոր նիւթերը հաւաքել և տրամադրել գործադիր գերագոյն մարմնին:»

ԿՈՒՍԱԿՑԱԿԱՆ ՊՐՕՊԱԿԱՆՏԻ ԴՊՐՈՑ:

«Լսելով զեկուցում կուսակցական դպրոցի մասին ընդհ. ժողովը որոշում է՝ յանձնարարել բիւրօին ծրագիր

մշտեիլ այդ առթիւ և աշխատել ամենակարճ ժամանակամիջոցով կիրառել զայն մեր կեանքում»

Հ. Յ. Դ. ԵՐԵՄՆԱՄԵԱԿ

«Հսկելով զեկուցում Հ. Յ. Դ. երեսնամիայ յօրեկանի մասին, ընդհ. ժողովը որոշում է՝

Ա) Հանդիսաւոր կերպով տօնել Հ. Յ. Դ. երեսնամեակը 1920-ին:

Բ) Տօնական հանդէսների համար յատկացնել որոշ օր և այդ օրը բոլոր վայրերում կազմակերպել հանդէսներ:

Գ) 1922-ին արձան կանգնեցնել Հայաստանի մայրաքաղաքում, ազատութեան համար զոհուած բոլոր ընկերների համար:

Արձանի համար այժմէն բաց անել ընդհանուր հանգանակութիւն, այժմէն յայտարարել մրցում, լաւագոյն արձանի համար և ընտրել հեղինակաւոր և վստահելի արեւստագէտներից մի ժիւղի:

Դ) Մինչև 1922 թ. Հայաստանի մայրաքաղաքում ստեղծել Հ. Յ. Դ. պանթէոն և այնտեղ փոխադրել Հայաստանից դուրս թաղւած կուսակցութեան ղեկավար ընկերների աճիւնները:

Ե) Ազատութեան արձանի հանգանակութեան կազմակերպումն ու ղեկավարութիւնը յանձնել Ամերիկայի կենտր. կոմիտէին:

Հ. Յ. ԴԱՇՆԱԿՅՈՒԹԻԻՆԸ և ՄԻԶԱԶԳԱՅԻՆ ԸՆԿԵՐ-
ՎԱՐՈՒԹԻՆԸ

Հ. Յ. Դաշնակցութեան Զ-րդ ընդհ. ժողովը կընդունի՝

«Ա. Որ միջազգային աշխատաւորութեան յեղափոխական ընկերվարական կուռ բանակը միայն կրնայ վերջնականապէս խորտակել տնտեսական ու քաղաքական աշխարհակալութեան ուժը:

Բ. Որ ժողովուրդներու իսկական ու ամբողջական ազատագրումը կիրականանայ միայն բոլոր երկիրներու և ազգերու աշխատաւորներու զասակարգային անողոք պայքարով, միջազգային միութեամբ ու համերաշխութեամբ:

Գ. Որ Հ. Յ. Դաշնակցութիւնը իրրեւ միջազգային ընկերվարական ընտանիքին հաւասար ու հարադատ անդամ՝ այսուհետեւ ևս պէտք է սերտ ու անխախտ յարաբերութիւն պահպանէ վերակազմելու համար ընկերվարական էնթէոն սփռնալը՝ որ պառակտւած ու կազմալուծւած էր նաճողական պատերազմին հետեանքով և քաղքենի ընկերվարականներու զասալքութեան պատճառով»

ՊՕՂՈՍ-ՆՈՒՊԱՐԻ ՊԵՏԻՐԱԿՈՒԹԵԱՆ ՀԵՏ ԲԵՆԱԿՏԵԼՈՒ
ՀԱՄԱՐ ՀԻՄՔԵՐ՝ ՏՐԻԷԺ ԸՆԴՀ. ԺՈՂՈՎ ԾԵՐ ԲԵՆԱ-
ԳՆԵՅՆԵՐՈՒՆ

ա. Սկզբունքով կընդունւի բանակցութեան սկսելը:
բ. Բանակցութիւնը պիտի կատարէ կուսակցութիւնը:

գ. Երկու պատիրակութիւնները միացնելով կազմել մէկ պատիրակութիւն: Պատիրակութիւնը պիտք է ղեկավարի Հայաստանի Հանրապետութեան հրահանգներով և պատասխանատու է անոր առջև:

Պատւիրակութեան պետ կարող է լինել Պօղոս-Նուպարը:

դ. Թէ Հայաստանի Հանրապետութեան սահմաններուն մէջ և թէ Հանրապետութեան սահմաններէն դուրս նշանակել լրացուցիչ ընտրութիւններ:

ե. Սորհրդարանի լրացուցիչ ընտրութիւններ կատարել 50 (յիսուն) նոր պատգամաւորներու, Հայաստանի սահմաններէն ներս և անկէ դուրս, Հայկական Հանրապետութեան օրէնքների հիման վրայ:

զ. Կառավարութեան անդամներուն կէ-էն ոչ պակասը կը նշանակուի արեւմտահայերէն:

է. Ապահովելով դաշնակցական մեծամասնութիւնը, կառավարութեան մէջ կարող ենք տեղ տալ նաև Փարիզի Պօղոս Նուպարի պատւիրակութեան թիկնածոներուն, պայմանաւ որ պատասխանատու ըլլան պարլամենտին:

ը. Յայտարարել ընդհ. ժողովի բանադնացներուն որ Պօղոս-Նուպարի պատւիրակութեան հետ բանակցելու ատեն ամբողջապէս կանգնեն ընդհ. ժողովի մշակած պայմաններուն վրայ: Այդ պայմանները ամբողջապէս չընդունելու պարագային բանակցութիւններին պէտք է վերջ տալ:

ՅԵՐԿՐԻ ԿԵՏՐ. ԿՕՄԻՏԵԻ ԼՈՒԾՈՒՄ

Ընդհ. ժողովը լսելով երկրի կետր կօմիտէի ղեկուցումը, գտնում է, որ նման անշատ մարմինների գոյութիւնը միևնույն վայրում չի համապատասխանում կուսակցութեան կանոնական պահանջներին՝ և միևնույն ժամանակ դառնում է, որ այդ մարմինները կուսակցութեան մէջ մտցնում են անիշխանութիւն և հակասութիւններ և պատճառ դառնում հաստատային վնասակար

երևոյթների զարգացման, ուստի ընդհ. ժողովը հրահանգում է:

Ա) Թոյլ չտալ մի կետր. կօմիտէի սահմաններում, մի այլ կետր. կօմիտէի գոյութիւնը:

Բ) Կետր. կօմիտէի սահմանների մէջ եղած բոլոր կօմիտէները պիտի ենթարկուեն այդ շրջանի կետր. կօմիտէին միայն:

ՈՒՅԱՆՈՂԱԿԱՆ ԵՒ ԱՇԱԿԵՐՏԱԿԱՆ ՄԻՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Հ. Յ. Դաշնակցութեան Զ-րդ ընդհանուր ժողովը նկատի ունենալով.

ա. Որ Հ. Յ. Դ. Ուսանողական Միութիւնը անցեալ հինգ տարիներու ընթացքին իր գործօն բաժինը բերած է հայ հերոսամարտին և զաղթականական գործերուն մէջ, և տւած է բազմաթիւ զոհեր հայ ազատագրական պայքարին,

բ. Որ ուսանողութիւնը հայ կեանքի մէջ ունի կատարելիք մեծ դեր ներկային և ապագային:

գ. Որ Ռուսական մեծ յեղափոխութեան ժամանակ Ուսանող. Միութիւններ իրենց արժանավայել դերը կատարել են:

դ. Նկատելով միաժամանակ, որ վերջին տարիներու վերելքայութեան ընթացքին Հ. Յ. Դ. Ուսանող. Միութիւնները ընդհարապէս կը ներկայացնեն քայքայւած դրութիւն:

Կ'որոշէ,

ա. Իր յարգանքը՝ յայտնել Հ. Հ. Դ. Ուսանող. Միութիւններու անդամ նահատակ ընկերներու յիշատակին և գնահատել գործօն մասնակցութիւնը՝ բերող կենդանի ընկերներու ճիւղերը:

բ. Հրաւիրել բիւրօներու և կետր, կոմիտէներու ուշադրութիւնը ուսանող, միութիւններու ներկայ դրութեան վրայ և ուժ տալ անոնց վերակազմելու և վերականգնեցնել զանոնք իրեց սահմանաւած կոչումի ուղիին վրայ:

* *

«Հ. Յ. Դ. 9-րդ ընդհ. ժողովը անհրաժեշտ գտնելով դաշնակցական երիտասարդ ս'րունդի և աշակերտութեան կազմակերպումը և գնահատելով արդէն կազմակերպւած աշակերտութեան թափած ջանքերը՝ կ'որոշէ:

ա. Դաշնակցական աշակերտական միութիւնները ճանաչել կուսակցական մարմիններ և ամեն կերպ աջակցել ու քաջալերել նրանց:

բ. Ընդունել նրանց ներքին կազմակերպութեան եղանակը՝ ըստ աշակերտական միութիւնների կանոնադրութեան:

Գ. Յանձնարարել կուսակցական գերագոյն դործադիր մարմինին ամեն կերպ աջակցել աշակերտական միութիւնների կենտր. բիւրօին, ընդլայնելու վերջինիս գործունէութիւնը բոլոր վայրերի հայ աշակերտական շրջաններում:»

ԿԱՐԳԱՊԱՀԱԿԱՆ ԽՆԴԻՆԵՐ

ՍԱՖՅՈՒ ՄԱՍԻՆ. Լսելով Սաֆօի նամակը և այդ առթիւ կարծիքի փոխանակութիւն, 9-րդ ընդհ. ժողովը որոշեց:

«Համարելով տեխնիքապէս անհնարին վերաբնել Սաֆօի դործը, ընդհ. ժողովը որոշում է այդ հարցով չզբաղուել:»

Միանգամայն:

«Նկատի ունենալով Սաֆօի 12 տարւայ քօրէքթ ընթացքը դաշնակցութեան հանդէպ, 9-րդ ընդհ. ժողովը կ'որոշէ բաւական համարել Սաֆօի 12 տարի կազմակերպութիւնէն դուրս ֆուլը և թոյլ տալ անոր մասնել կուսակցութեան մէջ, եթէ վերջինիս կողմէ դիմում լինի:»

ՍԱՐՀԱՏԻ ՄԱՍԻՆ. «Լսելով Պալքանեան կետր, կօսիտէի ներկայացուցչի տեղեկութիւնները Սարհատի խնդրոյն մասին, ինչպէս նաև Պալքոյ ընկերներու լրացումները 9-րդ ընդհ. ժողովը կը գտնէ օրինական վերոյիշեալ ընկերոջ կրկին կազմակերպութեան մէջ մտնելը:»

Հ. Յ. ԴԱՇՆԱԿՑՈՒԹԵԱՆ ՆՊԱՍՏԻ ԴՐԱՄԱ-ԳԼՈՒԽ

Կ Ա Ն Ո Ն Ա Գ Ի Ր

1. Մեռած ընկերների թաղման ծախսերը հողալու և նրանց ընտանիքին նպաստելու նպատակով կազմուում է Հ. Յ. Դաշնակցութեան նպաստի դրամագլուխ:

2. Նպաստի դրամագլուխը կազմուում է

ա) Կենտ. կոմիտէների ընդհանուր եկամտի

20/0-ից:

բ) Բիւրօի յատուկ եկամուտներէ 20/-ից:

գ) Դաշնակցական մարմինների յատկապէս այս նպատակով կազմած ձեռնարկների և յատկապէս այդ նպատակով կազմակերպւած հանգանակութիւնների արդիւնքից:

3. Նպաստի դրամագլուխը մնում է բիւրօի տրամադրութեան տակ որ և պահում է այդ գումարի ել և մուտքի հաշիւը:

4. Նպաստի գումարից հոգացւում են՝

ա) Մեռած ընկերոջ թաղման ծախսերը:

բ) Մեռած ընկերոջ ընտանիքին տալիք նպաստը:

5. Նպաստի դրամագլխից օգտուելու իրաւունք ունին:

ա) Որեւէ մարմնի ազատ անդամները, եթէ մեռած վայրկեանին այդ պաշտօնին են եղած և կարօտ են:

բ) Նրանք, որոնց մասին յատուկ որոշում կտրւի:

6. Մինչև ընդհանուր ժողովի գումարումը բիւրօի որոշմամբ կամ կ. կոմիտէի որոշումով և բիւրօի հաւանութեամբ հոգացւում է մեռած ընկերոջ թաղման ծախսը և միանաւոր նպաստ է տրւում նրա ընտանիքին: Ընդհ. ժողովը վաւերացնում է եղած ծախսերը և որոշում է կայացնում յետագայ նպաստի մասին:

7. Մեռած ընկերոջ ընտանիքին պարբերաբար նպաստելու առաջարկ ընդհանուր ժողովին անում են կ. կոմիտէները կամ բիւրօն ներկայացնելով գրաւոր դեկլարացում մեռած ընկերոջ ընտանեկան կազմի և նիւթական կացութեան մասին:

8. Ընդհանուր ժողովն ամեն անգամ որոշում է

տալիք նպաստների չափը մինչև յետագայ ընդհ. ժողով:

9. Նպաստները լինում են միանաւոր և պարբերական:

10. Միանաւոր նպաստ տրւում է:

ա) Ընկերոջ թաղման համար:

բ) Ընկերոջ բժշկութեան համար:

գ) Ընկերոջ ընտանիքին՝ նրա մահից յետոյ երեք ամսւան նպաստի չափով:

11. Պարբերական նպաստ տրւում է ընդհանուր ժողովի որոշումով. ա) Հանգուցեալ ընկերոջ անբաժան կնոջը, մինչև որդիների չափահաս դառնալը, մինչև նորից ամուսնանալը կամ մինչև մահը, եթէ որդիներ չունի և կրկին չի ամուսնանում:

բ) Հանգուցեալ ընկերոջ հարազատ կամ խորթ ծնողները եթէ ապրել են նրա աշխատանքով և ապրուստի ուրիշ հնար չունին:

գ) Հանգուցեալ ընկերոջ հարազատ որդիները մինչև 19 տարեկան հասակը:

12. Լրիւ նպաստը պէտք չէ վար լինի մի հոգու գոյապրուստից (Էզդիսդենց-մինիւմում): Ըստ այսմ կինն ստանում է լրիւ նպաստ, որդիներ կէս նպաստ. ծնողները՝ նոյնպէս:

13. Սոյն կանոնները կիրարկելի են 1920 թ. յուլիսից յետոյ:

Ծանօթ. Նպաստի հատուցման ժամանակ զեղչւում է այն գումարը, որ հանգուցեալ ընկերոջ ընտանիքն ստանում է որեւէ ուրիշ հասարակական կամ պետական հիմնարկութիւնից:

2013

ՀՀ Ազգային գրադարան

NL0040723

7579

